

k objasnění problematiky západních přítoků Suchdolských plošin. – *Speleo*, 53: 16–17. Praha.

Barák P. (2009): Výzkumy ve Veselickém žlábku v letech 2005–2008. – *Speleo*, 53: 14–16. Praha.

Barák P. (2010): Okrouhlík – objev největší jeskynní prostory pod Vavříneckou plošinou, významný posun v otázce odvodnění sz. části Moravského krasu. – *Speleofórum 2010*, 29: 13–16. Praha.

Barák P. (2011): Okrouhlík – 3 roky úspěšných výzkumů při dobývání podzemní Punkvy z Vavřínecké plošiny. – *Informační zpravodaj OÚ sloučených obcí Vavříneček, Veselice, Suchdol, Nové Dvory*, 17, 4: 34–35. Vavříneček.

Barák P., Poul I. (2011): Okrouhlík – další bílá místa pod Vavříneckou plošinou odhalena, objevy v roce 2010. – *Speleofórum 2011*, 30: 17–20. Praha.

Jeskyně Feryho tajná v Ostrovském žlebu (Moravský kras)

Jan Mrázek, Dalibor Hájek, Petr Hradil (Moravský speleologický klub) <http://mskholstejn.eu/>

Úvod

Je řada lokalit, které neoslňují délkovými nebo hloubkovými parametry a přesto mají svým způsobem výsadní postavení. Jejich význam totiž spočívá v množství získaných informací a odpovědích na otázky z různých oborů přírodních nebo historických věd. Jeskyně Feryho tajná vydala během dvou let bádání řadu poznatků a tak považujeme za vhodné uvést některá zjištění alespoň formou tohoto článku.

Poloha

Jeskyně je situována v pravé údolní stráni Ostrovského žlebu, zhruba v polovině úseku ohraničeného křižovatkou u Kaštanu a cestou k lomu Tannenberg. Nadmořská výška vchodu je 482 m. Lokalita je registrována pod číslem 575. Od roku 2009 zde provádí průzkumné a výzkumné práce Moravský speleologický klub a probíhá zde spolupráce s několika odbornými institucemi (Anthropos, ÚAPP Brno, ČGS).

Přestože byla lokalita v minulosti známá a později byla také zaregistrována, lze ji považovat prakticky za novou z důvodu absence starších popisných a historických údajů o průzkumné činnosti. Podle informací Jiřího Moučky zde v minulosti „bádal“ Vladimír Pípal („Fernandel“ nebo také „Fery“), člen Plánivské skupiny. Proto jsme se společně shodli na názvu lokality Feryho tajná.

Původní situace v okolí jeskyně byla následující (r. 2000): Terén před jeskyní byl evidentně postižen antropogenní činností (malým výkopem do úrovně stropu). Lokalitu využívala také zvěř, což dokládaly výhraby apod. Před skalní stěnou byl do vzdálenosti 1,5 m vyhrnutý sediment a v hloubce 0,5 m pod úrovní terénu byla patrná velmi nízká, ale poměrně široká prostory. Rozměry vstupní části byly tehdy cca 0,2 m na výšku a 0,7 m na šířku. Jeskynní chodba evidentně

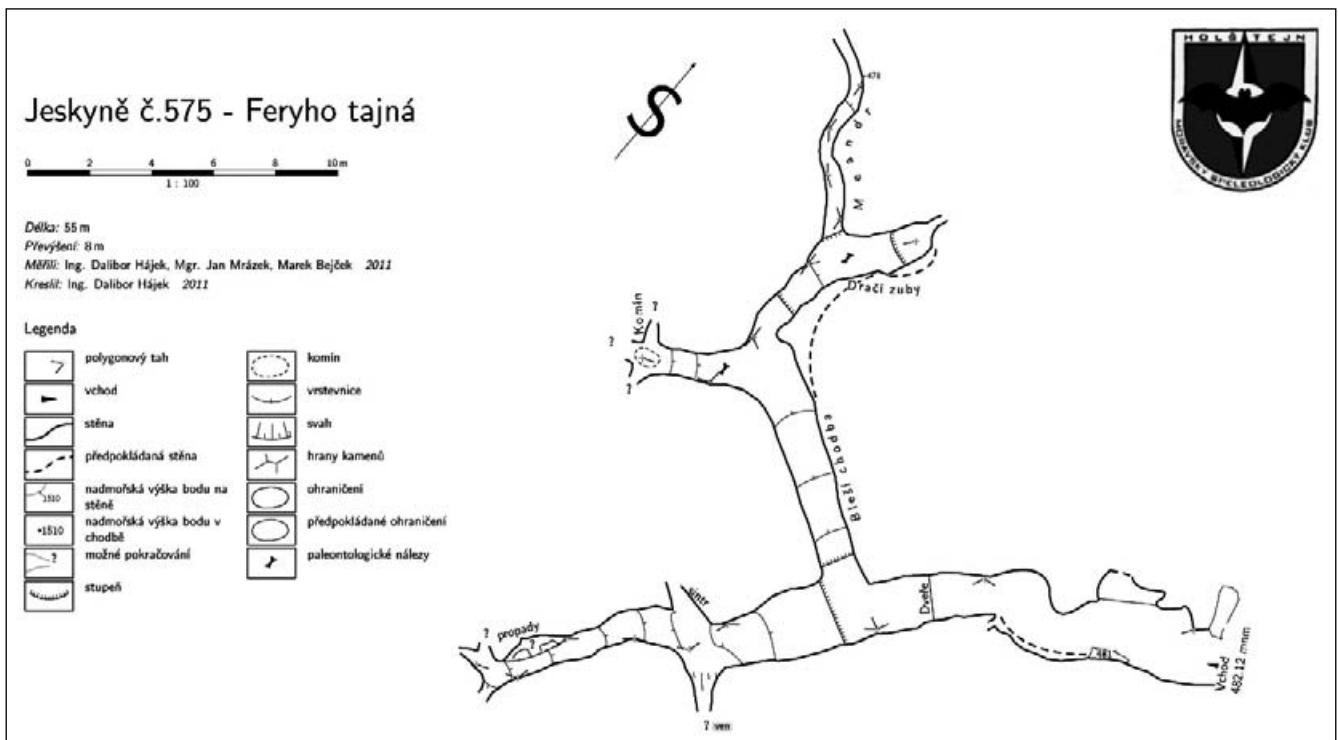
pokračovala dál do masivu a strop i stěny jeskyně naznačovaly možnost modelace fluvialní činností. Odhrnutím recentního sedimentu do stran chodby se podařilo ověřit pokračování v délce 5 m, přičemž bylo zjištěno, že strop mírně klesá a stále je patrný nízký volný prostor.

Průběh prací

V první fázi bylo zahájeno hloubení průkopu (rýhy) před portálem a to na úroveň umožňující pokračování prací uvnitř jeskyně. Tím byly zároveň vytvořeny hlavní profily dokumentující jednotlivé sedimentační procesy v prostoru vchodu. Po odhalení portálu jeskyně byl postupně vytvořen průkop, jehož rozměry a orientace dovolily zachovat důležité kontrolní profily v sedimentech vnitrojeskynní facie. Přestože zpřístupnění většiny prostor umožnily až výkopové práce, došlo zde i k několika dílčím objevům a kratším volným postupům. Ze speleologického hlediska byl patrně největším překvapením objev Přímé chodby a následně Bleší chodby s navazujícími prostorami (Komín, Meandr a Dračí zuby – viz mapa). Perspektiva objevu nových prostor se zatím ukazuje v Meandru a na tektonické linii pod Komínem. V současné době (konec roku 2011) má jeskyně 60 m délky a převýšení 8 m.

Popis prostor

Portál jeskyně má rozměry zhruba 2 × 2 m. Za vchodem je levá část porušena na délku cca 3 m v důsledku odlomení skalní stěny. Strop je mírně klenutý a spolu s pravou stěnou kompaktní. Chodba dále pokračuje meandrem s profilem, který je tvořen u stropu oblou klenbou a směrem ke dnu přechází v rovné paralelní stěny. V přímém směru chodbu protíná kolmá tektonická linie, na které jsou vytvořeny úzké kanály

Obr. 1 Mapa jeskyně Feryho tajná, stav v r. 2011
Fig. 1 Map of the Feryho tajná Cave, state on 2011

a komíny. Strop a dno tvořené sedimenty stále stoupají. Za zmíněnou linií se mění charakter chodby. Šířka chodby se zmenšuje zhruba na polovinu a strop má místy charakter stropního koryta. Na konci je evidentní pokračování v původním směru, v pravé stěně jsou propady a nory, které se pravděpodobně napojují do prostoru pod Komínem.

V polovině Přímé chodby odbočuje na SZ tzv. Bleší chodba. Její strop je opět tvořen oblou klenbou, v zadní části je strop plochý. Na stěnách jsou patrné znaky bočního rozšiřování. Úroveň bočního zářezu se promítá i do prostor pod Komínem. Za Bleší chodbou je poměrně úzký, ale vysoký meandr (šířka 0,6 m a výška až 4 m). Téměř u dna je chodba výrazně širší (rozšířená na vrstevní ploše) a v tomto profilu se uklání ke koncovému místu s názvem Dračí zuby. Název vznikl podle výrazných stropních kulís a výčnělků. Pod Dračími zuby byla odkryta 2 m hluboká propáskta a subhorizontální kanál oválného průřezu. Koncová část s názvem „Meandr“ relativně prudce klesá.

Geologie

V blízkém okolí jeskyně je na povrchu řada skalních výchozů, tvořených dominantně devonskými karbonáty vilémovického typu. V bezprostřední blízkosti lokality je možné snadno rozeznat vrstevnatost i orientaci křehkých poruch. Vrstevnatost má ve spádníkovém tvaru průměrnou hodnotu 326/28. Téměř kolmá skalní stěna jižně od jeskyně má orientaci 315/75. Výrazným prvkem tektonické stavby je také příčná křehká deformace s orientací 230/80. V případě této poruchy je třeba uvést, že protíná dva skalní stupně a na nižším z nich je korozně rozšířená dutina, která má pracovní označení 575/A. Jedná se o neprůleznou dutinu volnou na výšku cca 2 m, šířka je v řádu

prvních decimetrů. Je pravděpodobné, že se směrem do hloubky rozšiřuje, v současné době je však v dolní části překryta svahovými sedimenty. Tato linie je pozorovatelná v Přímé chodbě i v Komíně vlevo od konce Bleší chodby. Při vzniku horizontálních a subhorizontálních jeskynních chodeb se uplatnily především oslabené zóny v podobě vrstevních ploch. Čistě vertikální prostory jsou vázány na výše zmíněnou tektonickou linii.

Profil před jeskyní, resp. profil vchodové facie, je tvořen především hlinitými sedimenty s různým obsahem vápencových kamenů. Při hloubení rýhy byly u báze odhaleny poměrně velké bloky, které místy vypadaly jako slabě rozrušený skalní masiv. Ve všech případech se však nakonec ukázalo, že jde o napadané (zřícené) bloky. Je zřejmé, že zde došlo k ústupu vchodu, což vzhledem k charakteru sedimentace můžeme velmi hrubě zařadit do posledního glaciálu.

Profil vnitrojeskynní facie odhaluje na bázi klasické sedimenty zatím nejasného stáří. Z hlediska zrnitosti se jedná o písek, prach a jílu. Nejčastěji jsou to světle žlutě zbarvené sedimenty s dobrým vytríděním zrn a v rámci hlavního profilu pod Dračími zuby i s dobrým zvrstvením. Jíly jsou místy velmi tuhé a mají prizmatickou odlučnost. Na řadě míst byly nalezeny pevné břidlice, zpravidla na kontaktech se skalními stěnami. Do doby odhalení jejich skutečné pozice byly ojedinělé úlomky těchto břidlic, nacházené v nadložních sedimentech, považovány za úlomky kulmských hornin. Vyznačují se mimo jiné hedvábným leskem na odlomených plochách.

Kontakt s nadložím je poměrně ostrý, předpokládáme zde hiát. Nadloží tvoří písek a štěrk a místy hlína s příměsí písku. Hrubší frakce v této vrstvě tvoří nepravidelné polohy a čočky. Valouny jsou tvořeny

Foto 1 Portál jeskyně Feryho tajná, stav v r. 2010
(Foto J. Mrázek)
Photo 1 The entrance to the Feryho tajná Cave, state on 2010
(Photo by J. Mrázek)

horninami stabilního charakteru (žilný křemen, relikty silicikrust v podobě „sluňáků“ apod.). Povrch valounů je většinou zbarven tmavě v důsledku vysrážení manganu a dalších prvků (vzhled pouštního laku). Zaoblení valounů je dobré. Běžným jevem je zpevnění těchto sedimentů karbonátem. Na několika místech byla na horní hranici vrstvy černě zbarvená poloha mocná jen několik centimetrů. Opět zde předpokládáme přerušování sedimentace a erozi.

Nadložní soubor hlinitých sedimentů typu *terrae calcis* je možné makroskopicky dále rozdělit na dvě hlavní vrstvy a to spodní, která se vyznačuje tmavě cihlovým zbarvením a horní, která má světlejší barvu a typický oranžový odstín. Spodní vrstva obsahuje ve větším množství zbytky fosilní fauny a také silně korodované vápencové kameny a konkrce. Největší profil odhalující tyto sedimenty byl vytvořen pod Komínem. Nad popsanou akumulací jsou uloženy hnědě zbarvené hlíny s vápencovými kameny a poslední vrstvou, ukončující idealizovaný složený profil, jsou recentní hlíny bohaté na organickou hmotu, které kryje humus.

Kromě dvou nejstarších vrstev (resp. komplexů) byly ve všech nadložních akumulacích nalezeny relikty speleotém. Ve většině případů se jednalo o odlomené náteky ze stěn a rozlámané podlahové sintry.

Archeologie

Již před zahájením prací byla zvažována možnost archeologických nálezů. Poměrně dobře chráněná poloha s orientací směrem k východu a dobrý výhled do údolí spolu s charakterem jeskyně naznačovaly, že by místo mohlo být v pravěku osídleno, případně jinak využito. Holocenní sedimenty před portálem obsahovaly několik úlomků keramiky, jejich stáří můžeme zařadit od středověku až do současnosti. Když byla zahájena skrývka prostoru za portálem do vzdálenosti 2 m, došlo k nálezů předmětu, který připomínal část lebky. Jak se po odkrytí ukázalo, jednalo se o keramickou nádobu. Nádoba má rozměry 195 mm (průměr okraje), 108 mm (výška) a 99 mm (průměr dna). Barva není jednotná a pohybuje se od světle hnědé po tmavě hnědou. Nádobě chybí páskové ucho a má mírně poškozovaný okraj. Je pravděpodobné, že ucho chybělo již před uložením nádoby do jeskyně. Z nálezové situace bylo patrné, že polohu a způsob uložení ovlivnila činnost zvěře (budování nor). Jiné nálezy se i přes pečlivý průzkum nepodařilo získat. Nádoba byla předána k posouzení do ÚAPP Brno (pobočky Prostějov). Stáří nádoby je na základě analogií s jinými lokalitami Moravy udáno do starolužického úseku komplexu lužických popelnicových polí – cca 1 200 let př. n. l. (Fojtík 2009). V současné době je nádoba ve sbírkách Muzea Blansko. Nabízí se samozřejmě otázka, s jakou činností člověka tento nálezu souvisí. Z mnoha možností se přikláníme k té, že uložení nádoby bylo spojeno s blíže nespécifikovanou duchovní aktivitou.

Další zajímavou problematikou je otázka paleolitického osídlení. Sedimenty, které lze s jistotou označit za pleistocenní, byly poměrně pečlivě prohlíženy. Několik skrývek bylo odvezeno k proplavení na síť, ale žádné artefakty dosud nalezeny nebyly. Přesto možnost nálezů nemůžeme vyloučit. V prostoru vchodu došlo ke zřícení části bloků v průběhu a po sedimentaci sraše a pod nimi je tedy možné očekávat případné nálezy. Osídlení jeskyně v její neosvětlené (hlubší) části v holocénu nepředpokládáme. Zjištěná úroveň sedimentace by to prakticky neumožňovala. Úroveň pleistocenní sedimentace ukazuje, že v omezené míře by bylo možné jeskyni využít (např. jako přechodný úkryt apod.). Během prací zatím nebyla žádná taková situace zjištěna.

Paleontologie

V průběhu průzkumných prací bylo nalezeno poměrně velké množství kosterního materiálu. Mladší (recentní a historický materiál) je tvořen zejména různými kostmi dravců (šelem) a také jejich kořistí. Šelmy v tomto případě zastupuje např. jezevec a liška. Tito živočichové také celkem významně zasáhli do původního uložení sedimentů. Nory a doupata byly vybudovány i do hloubek okolo 2 m pod povrchem sedimentární výplně chodeb. Sedimenty, které se pak

Foto 2 Nález ze dna meandru u Dračích zubů
(Foto J. Mrázek)
Photo 2 Findings from the Dračí zuby Meander bed
(Photo by J. Mrázek)

dostaly do zmíněných dutin, tvoří intruze ve starších sedimentech. Starší sedimenty jsou naštěstí ve většině případů poměrně dobře odlišitelné od mladších.

Z nálezů, které je možné s jistotou přiřadit k fosilním (zatím výhradně pleistocenním) jsou dominantní dvě skupiny. Tou první jsou pozůstatky velkých savců, druhou skupinou jsou drobné kůstky, které zatím bez bližšího určení pravděpodobně patří drobným savcům a obojživelníkům. Z velkých savců dominuje medvěd, jehož pozůstatky byly nalézány izolovaně v celém průběhu jeskyně, největší koncentrace však byla objevena při přechodu Bleší chodby do Meandru. Kostí nebyly v anatomickém pořádku, jejich přemístění je důsledkem působení vody z komínů. Zajímavý nález byl učiněn na dně Meandru před tzv. „Dračími zuby“. Zde byla v poloze červenohnědých hlín nalezena celá medvědí lebka a o několik centimetrů vedle spodní čelisti nosorožce. Potvrzuje to, že pohyb kosterního materiálu i sedimentu se udal v poměrně krátkém čase po ukloněné ploše a tím došlo k vytrídění (těžší části jako lebka, čelist a některé dlouhé kosti skončily na úpatí svahu a ostatní materiál se uložil opět podle svého tvaru a okolního prostředí). Většina medvědích spodních čelistí byla nalezena také u sebe. Problematika stáří nálezů je rozpracovaná.

Geneze lokality a paleohydrografické souvislosti

Z dosavadních poznatků je zřejmé, že vývoj jeskyně probíhal v několika fázích. Na jejím vzniku se podílela voda působící ve vadózním i freatickém režimu proudění. Freatický režim dokládají např. příčné profily některých chodeb. Většina prostor je založena na vrstevních plochách, příčné profily jsou oblé a jsou výsledkem působení koroze i eroze v celém tehdy volném prostoru. Díky sedimentům u dna byly rozšířeny stropní části, což je doloženo ze vstupní chodby a začátku Bleší chodby. Úklon chodeb, způsob uložení a typ sedimentů a výše uvedená morfologie zatím

Foto 3 Charakteristická morfologie stropu u Dračích zubů
(Foto J. Mrázek)
Photo 3 Characteristic morphology of the ceiling by the Dračí zuby Meander
(Photo by J. Mrázek)

ukazují na to, že by pokračování mohlo být subhorizontální až vertikální. Část hlavního odvodnění by mohla představovat chodba pod Dračími zuby.

Morfologie prostorů jz. od tektonické linie je poměrně odlišná od morfologie chodeb situovaných v protilehlém bloku. V jz. bloku jsou vysoké, ale úzké, mírně meandrující chodby. V sv. bloku jsou chodby široké a mají odlišné morfologické znaky. Tento nepochybně je pravděpodobně způsoben infiltrací chemicky agresivní vody přes tektonickou linii a jejím odtokem na S až SV, tedy směrem k hlavnímu aktivnímu částečce jeskyně. Úroveň hladiny je doložena z konce Bleší chodby zarovnaným stropem a bočními zářezy. Tyto tvary patří jedné z mladších vývojových fází.

Charakter nejstarších sedimentů napovídá, že zde během jejich uložení nedocházelo k rychlejšímu proudění (rozsah zrnitosti je od zrn odpovídajících písku až po jíl). Akumulace vykazuje dobré zvrstvení. Situace se dá vysvětlit např. ucpáním odtokových kanálů a sedimentací jemných částic z relativně klidného vodního prostředí. V té době již musela existovat velká většina chodeb.

Po následující erozi dochází k obnovení akumulace a sedimentují klastika s obsahem valounů stabilních hornin. Energie nutná k transportu těchto sedimentů je na rozdíl od podložní akumulace řádově vyšší a mohlo se jednat např. o hustý kalný proud při krátkodobém působení (povodeň?). Sedimenty podobného složení jsou v reliktech (většinou přepravené) nalézány i v jiných jeskyních Moravského krasu. Z lomu Malá dohoda popsal Kadlec (2002) obdobné sedimenty uložené „in situ“ ve freatických kanálech ve výškové úrovni 494 až 497 m n. m. a na základě charakteristických asociací těžkých minerálů je řadí do ottnangu. Z lokalit zkoumaných MSK byly tyto sedimenty nalezeny např. v jeskyni Sonda pod Jedničkou. Částečně jsou zachovány také v trhlinách vápenců v lomu Velká dohoda atd. Štěrky tohoto složení jsou

dokumentovány jako rozsáhlejší povrchové výskyty v oblasti Chobotu (Štelcl et. al. 1989). V této souvislosti nelze nezmínit Korálový závrt situovaný také v této oblasti. Sedimenty v Korálovém závrtu jsou zhruba srovnatelné s nejstaršími sedimenty ve Feryho tajně. Předpokládáme, že zmíněné šterky se do jeskyně dostaly působením vodního toku, který se přiblížil k z. části údolí a erodoval říční terasu, která již v současnosti neexistuje. V této souvislosti je zajímavá zmínka o lineárně uspořádaných výskytech valounů klastických sedimentů stabilního složení (převážně křemen) v nadm. výškách 480 až 510 m na Rudické plošině (Burkhardt 1974). (Neméně zajímavá z pohledu geneze freatických chodeb a sedimentace podobného typu, jaká je popsána z kanálů v Malé dohodě, je ve střední části Moravského krasu např. chodba s názvem „CHSV“ v Býčí skále).

Následující akumulace fosiliferních hlín pravděpodobně sedimentují po výrazném hiátu. Na základě paleontologických nálezů a orientačního srovnání sedimentů s dalšími lokalitami je možné předběžně zařadit sedimentaci hlín typu *terrae calcis* do mladého až středního pleistocénu. Nelze však zcela vyloučit možnost, že část těchto hlín byla uložena ve spodním pleistocénu. V nedalekém lomu Malá dohoda byla popsána výplň hluboké deprese (Pelíšek 1982). Bazální části této deprese mají některé podobné znaky se sedimenty j. Feryho tajně. V nadložních hlínách typu *terrae calcis* byly nalezeny zbytky staropleistocenní fauny (určení prof. RNDr. R. Musila, DrSc.). Nadložní akumulace náleží pravěku až recentu, což dobře dokládají osteologické a archeologické nálezy. Míra akumulace byla v této poslední etapě tak velká, že jeskyně byla vzhledem k povrchu prakticky izolována.

Zařazení jeskyně Feryho tajně do nějaké obecně uznávané úrovně je problematické. Interpretace vývoje jeskynních úrovní má mnohá úskalí a to nejen možnost vytvoření falešné úrovně (patra) ucpáním odtoku apod. (Kalenda et al. 2005). Je třeba dávat do kontextu přesně dané morfologické znaky a tedy procesy, které k jejich vzniku vedly. Srovnávány jsou mnohdy i jeskyně, u kterých existuje řada pochybností o jejich genezi. Na základě toho jsou uváděny relativně detailní závěry o časové posloupnosti geologických procesů a vzniku jeskynních úrovní.

Jedna z posledních shrnujících prací je založena na metodice, při které se srovnávají horizontální úseky (patra apod.) v regionálním rozsahu s přihlédnutím ke spádu údolí, zjištěné geologické situaci apod. (Kalenda et al. 2005). Tato metodika je jistě správná, ale její důsledná aplikace je velmi náročná. V práci uvedená tzv. Vysoká jeskynní úroveň I se vztahuje k jeskyním č. 561A (v Lipoveckém lomu – Velká dohoda) a k jeskyni Dagmar. Již z tohoto příkladu je patrné, že se srovnávají lokality dost odlišné.

V případě jeskyně v lomu Velká dohoda se voda během jedné z vývojových fází dostávala do Středního patra ve výšce 482 m n. m. Jedná se o fázi, kdy bylo zahloubeno dno Horizontu. Střední patro má výrazné znaky stagnující hladiny (rovné stropy a boční zářezy). Víme, že hlavní spojnice horního patra

(Horizontu) a Středního patra je v podstatě freatická chodba vyplněná granulometricky zcela jinými sedimenty, než široká horizontální chodba ve Středním patře. V ověřeném pokračování tato chodba mírně klesá a rovný strop zde také není (přechod do sifonu). V Holštejnském údolí je situována jeskyně v Bučí, jejíž hlavní chodby klesají z výšky cca 490 m n. m. na cca 480 m n. m. V j. větvi jsou zachovány jemně zrnité sedimenty podobné těm z jeskyně v lomu Velká dohoda. Obě výše zmíněné jeskyně byly v kvartéru reaktivovány a obsahují srovnatelné sedimenty. Izolovaná jeskyně ve výšce 495 m n. m. s dochovanou původní sedimentární výplní (ottang) je dokumentována Kadlecem z Malé dohody (Kadlec 2002). Průběh jeskyně Feryho tajně je podobný (spojnice výšky 490 m n. m. na 480 m (rovný strop) a dále na dosud známou výšku 476 m n. m.

Pokud se obrátíme k Ostrovsku, je třeba zmínit např. jeskyni Žižkůvku ve stráni naproti jeskyni Balcarka, nebo jeskyni Srnčí u Macochy (vchody a horizonty jsou ve stejné výšce jako j. Feryho tajně). V této chvíli samozřejmě již není brán ohled na spádové poměry. Tyto jeskyně spojuje do určité míry podobná morfologie a vyskytují se zde i podobné sedimenty (např. v Srnčí jeskyni na bázi široké vstupní chodby písčité a jílovité sedimenty s dobrým vytríděním (Slezák 1980).

Spojení této „úrovně“ resp. horizontu (zhruba kolem 480 m n. m.) vede k jedné z pracovních hypotéz a to o souvislosti těchto jeskyní s úrovní mořské hladiny během badenu nebo prosté agradaci systému odvodnění jiným procesem. Prostory výše položené jsou pak logicky modelovány ve vadózním režimu, zatímco prostory nižší jsou freatické. Uvažování mnoha autorů vede k tomu, že během transgrese byly téměř zastaveny procesy krasovění. Přitom je i v recentu běžným jevem, že vodní toky mohou vyvěrat i poměrně hluboko pod mořskou hladinou a za normálního stavu je hydrologický systém do jisté míry aktivní a umožňuje nepřetržitou speleogenezi (samozřejmě to vyžaduje aktivní přítok do systému).

Shrnutí

První dutiny vznikaly již během křídy a dále během terciéru, kdy byly z povrchu erodovány křídové sedimenty. V této fázi šlo patrně o freatické jeskyně. Jednou z nich byla j. Feryho tajně. Ucpání odtoku vedlo k částečné fosilizaci. Následně byla jeskyně reaktivována v souvislosti s říční aktivitou. Jejím produktem jsou křemenné šterky. Po hiátu pak dochází k finální modelaci infiltrující vodou a ukládají se hlíny kvartérního stáří.

Záměrně se nesnažíme zařadit genezi jeskyně do konkrétního časového údaje. Může být totiž velký rozdíl mezi samotným vznikem jeskyně a sedimentací, kterou máme možnost doložit i morfologií, která se zachovala. Je třeba smířit se s tím, že řadu jeskyní se nikdy nepodaří přiřadit ke konkrétním říčním úrovním prostě proto, že jejich vznik se k nim přímo neváže. Otázku geneze jeskyně považujeme za stále otevřenou.

Závěr

V jeskyni Feryho tajná jsou zachovány sedimenty, které s velkou pravděpodobností reprezentují terciérní etapu vývoje. Odkryté profily a množství paleontologických nálezů umožňují srovnávání s jinými lokalitami a zapojení různých vědeckých oborů. Nález keramické nádoby z období lužických popelnicových polí dokládá, že jeskyně byla i v minulosti známá a posloužila v tomto případě asi jako lokální kultovní místo. Stále zde existují nadějná místa pro další (nejen) speleologické objevy. Poděkování patří AOPK ČR – Správě CHKO Moravský kras a Lesům České republiky, s. p. za umožnění průzkumu, dále RNDr. M. Roblíčkové, Ph.D., Mgr. P. Fojtíkovi a RNDr. J. Otavovi, CSc. za odbornou pomoc a v neposlední řadě všem členům MSK, kamarádům a příznivcům, za energii, kterou do průzkumu vložili.

Summary: The Feryho tajná Cave in the Ostrov Valley (Moravian Karst)

The article summarizes the two-year activity of the Moravian Speleological Club on a virtually new locality. The Feryho tajná Cave is located on the right slope of the Ostrov Valley north of the Tannenberg Quarry. Important sections have been excavated in the sediments of the entrance and interior cave facies of the cave. Probably Tertiary sediments have been found on the base in the cave. Overlying Pleistocene sediments contained a relatively large amount of fossil fauna.

Bears dominate among the large mammals. During the explorations a ceramic container from the Early Bronze Age has been discovered. The genesis of the locality is subject to further research.

Literatura:

- Burkhardt R. (1974): Rudická plošina v Moravském krasu – část I. Příspěvek k teorii fosilního krasu a geologickému vývoji. – *Čas. Mor. Mus., Vědy přír.*, 59: 37–58, Brno.
- Fojtík P. (2009): *Průzkumné a výzkumné práce v jeskyni č. 575 „Feryho tajná“.* Ostrov u Macochy. – NZ č. ÚAPP Brno 79/09.
- Kadlec J. (2002): Terciérní jeskynní sedimenty v lomu Malá dohoda u Holštejna v Moravském krasu. – *Geol. výzk. Mor. Slez. v r. 2001*: 30–33.
- Kalenda P., Kučera J. a Mravec P. (2005): Vývoj jeskynních systémů v severní části Moravského krasu s přihlédnutím k novým poznatkům z Holštejnské jeskyně. – *Acta Mus. Mor.*, XC: 191–216.
- Pelíšek J. (1982): Fosilní pedosedimenty v trhlíně vápenců Moravského krasu (ČSSR). – *Sbor. Okr. muzea v Blansku*, 13–14: 104–110.
- Slezák (1980): Fosilní estavely v Moravském krasu. – *Sbor. Okr. muzea v Blansku*, 12: 62–65.
- Štelcl J. et al. (1989): *Komplexní geologický výzkum v oblasti Chobotu v severozápadní části Moravského krasu.* – MS, arch. Přírodověd. fak. Univ. J. E. Purkyně: 1–150. Brno.

Třetí suchožlebské retro při historicky třetí otvírce Lažáneckého závrtu č. 3

Vladislav Kahle, Ota Šimíček (ZO 6–14 Suchý žleb)

Máme starý kras, prvohorní, a i historie jeho kopáckého průzkumu je stará, tak stará, že František Josef I. mohl být informován o prvních objevech dosažených výkopovými pracemi. Skutečný rozvoj objeveného kopáctví ovšem nastal za první republiky, tedy ve 20. letech 20. století. Retro je označení minulých dějů a věcí. Z názvu našeho povídání by se mohlo zdát, že jsme staromilci, nějací speleoarcheologové, zabývající se hledáním a dokumentací dávných speleologických výzkumů a jejich pozůstatků. Nic není tak vzdáleno pravdě. Tušení nových objevů rozněcuje naši fantazii a dává vyšší rozměr únavnému a někdy neúspěšnému kopáckému úsilí. Je ale trudnou skutečností, že opravdu zajímavých a perspektivních lokalit je v Moravském krasu omezený počet a často se

v minulosti našel někdo, kdo nás předešel. Pak nezbyvá, než se vyrovnat s tím, že lokalita je již zneuctěna, prokopat se dávným, často zasutým dílem a pokusit se o prolongaci. Následující řádky mají ukázat, že to může být dosti zábavné.

První suchožlebské retro se odehrálo v 60. letech minulého století, jako pokračování badatelských výbojů z let 20. století téhož. Tehdy se začali ti osvětenější z vilémovických občanů zajímat o kras, který byl a dodnes je součástí jejich pozemků. Jistě to bylo vyvoláno rozsáhlými objevy jeskyní Půnkvních a Kateřinské. V té době byla také místním zemědělcem, za spolupráce s rudickými horníky, na Harbešské plošině objevena velká Jeskyně pod závrtem Společňák.